

Polityka ochrony środowiska

Ekonomia środowiska

Tomasz Poskrobko

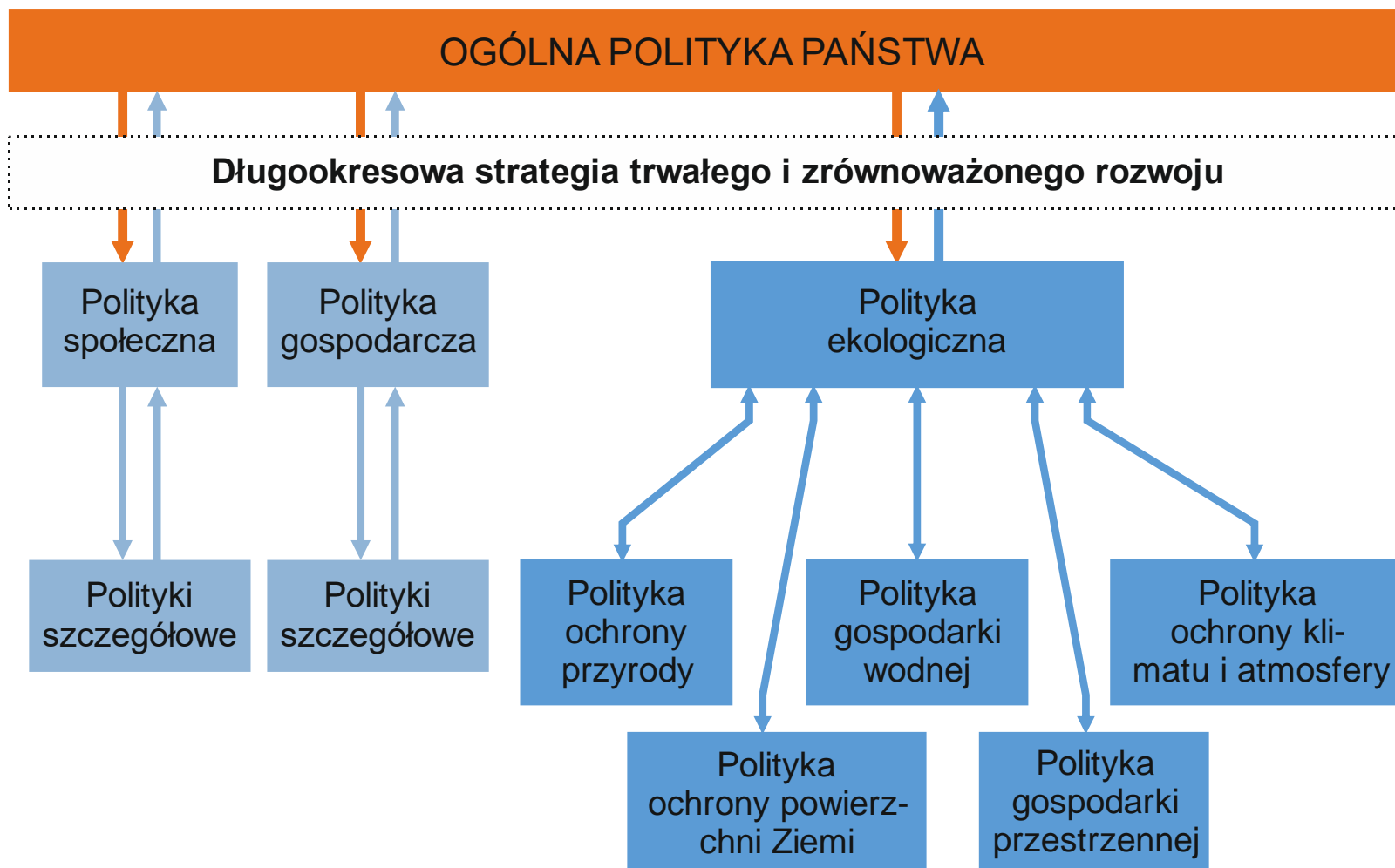
Polityka ekologiczna

- klasycznej teorii polityki Arystotelesa polityka to „sztuka rządzenia państwem w celu osiągnięcia dobra wspólnego”.
- Można więc przyjąć, że polityka ekologiczna to **świadoma i celowa działalność państwa, samorządów terytorialnych i podmiotów gospodarczych w zakresie:**
 - ochrony ekosystemów lub wybranych elementów biosfery
 - kształtowania ekosystemów lub wybranych elementów biosfery
 - gospodarowania środowiskiem, czyli użytkowania jego zasobów i walorów.

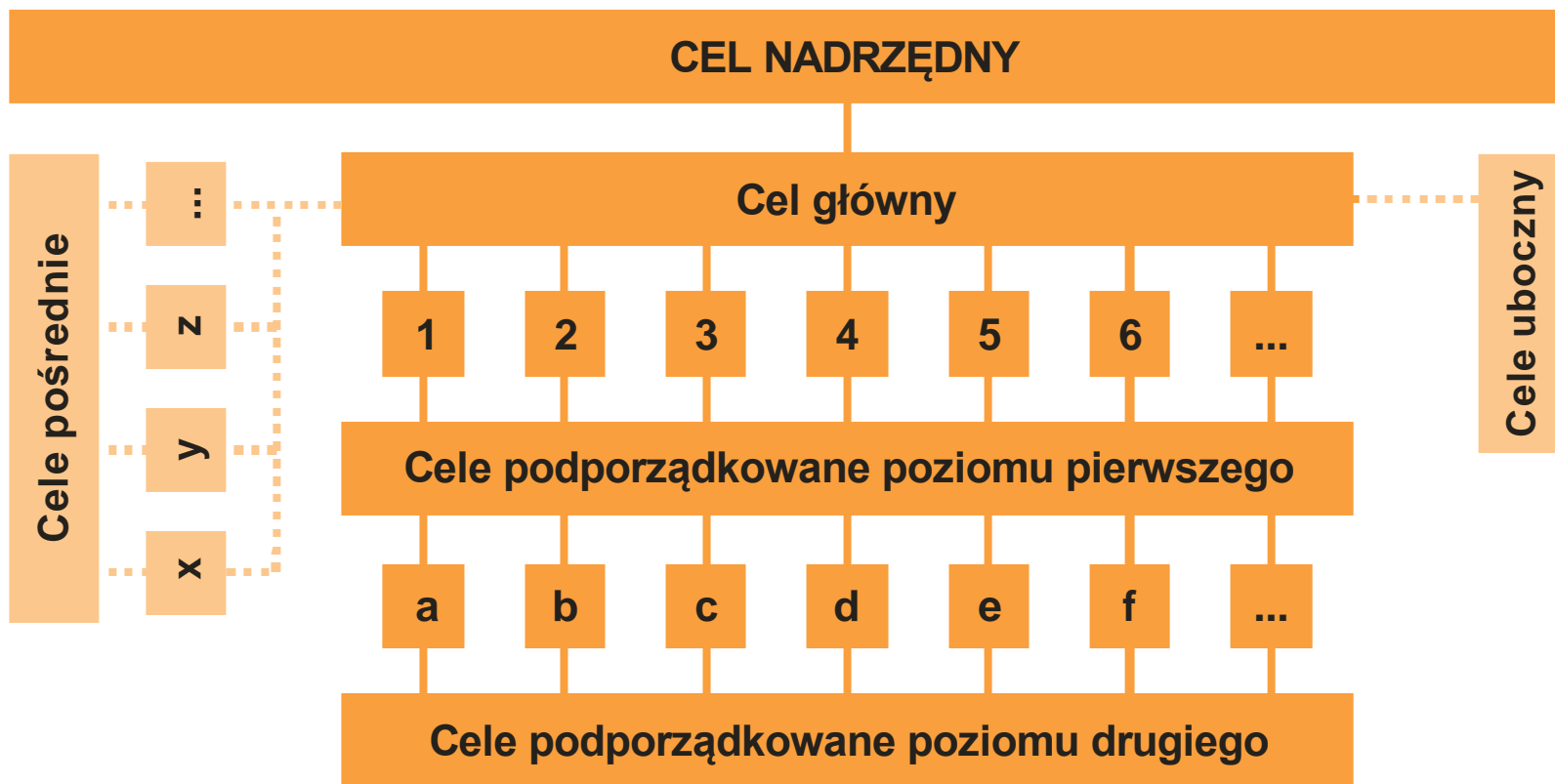
Przedmiot polityki ekologicznej

- Przedmiotem polityki ekologicznej jest środowisko przyrodnicze, jego stan oceniany w punktu widzenia potrzeb:
 - biologicznych,
 - społecznych
 - gospodarczych ludzi

Miejsce polityki ekologicznej w ogólnej polityce państwa

Cele polityki ekologicznej

1 2 ... – cele bezpośrednie

x y ... – cele pośrednie

Zasady polityki ochrony środowiska

- Można wyróżnić trzy grupy zasad:
 - określające charakter polityki ekologicznej (np. skuteczność, obiektywność, bezstronność itp.),
 - określające relacje między polityką ekologiczną a polityką gospodarczą, społeczną i międzynarodową,
 - kierunkujące narzędzia realizacji polityki ekologicznej.

Zasady polityki ochrony środowiska

- **Zasada zrównoważonego rozwoju** - Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z ogólną polityką państwa.
- **Zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi**, co oznacza konieczność uwzględniania w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.
- **Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego** traktowana w następujących kategoriach: sprawiedliwości międzypokoleniowej, sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej, równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą.
- **Zasada regionalizacji** rozumiana jako:
 - uznanie prawa samorządów terytorialnych do ustalania regionalnych wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych,
 - regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznej,
 - skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie.

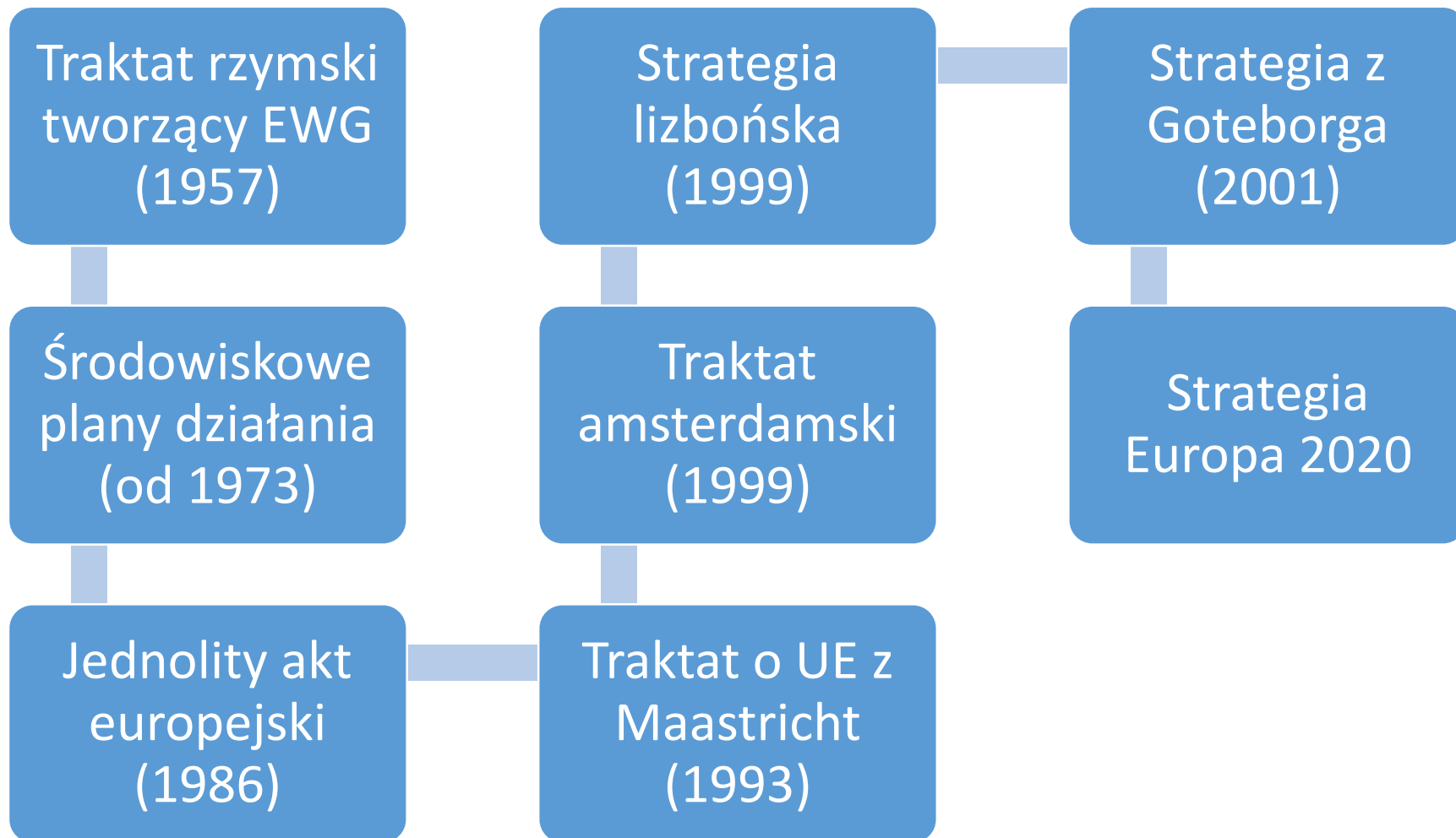
Zasady polityki ochrony środowiska

- **Zasada uspołecznienia** polityki ekologicznej oznacza stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju.
- **Zasada “zanieczyszczający płaci”** oznacza, że przedmiot korzystający ze środowiska jest odpowiedzialny finansowo za przestrzeganie wszystkich wymagań w zakresie jego ochrony oraz za szkody wynikające z jego działalności, bez względu na to, czy działalność ta jest zgodna z prawem, czy niezgodna.
- **Zasada prewencji** oznacza przestrzeganie następującej hierarchii przedsięwzięć ochronnych:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości,
 - recykling, tj. zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
 - ochrona „końca rury” z zastosowaniem zintegrowanego podejścia do ograniczania i likwidacji odpadów oraz innych zagrożeń.

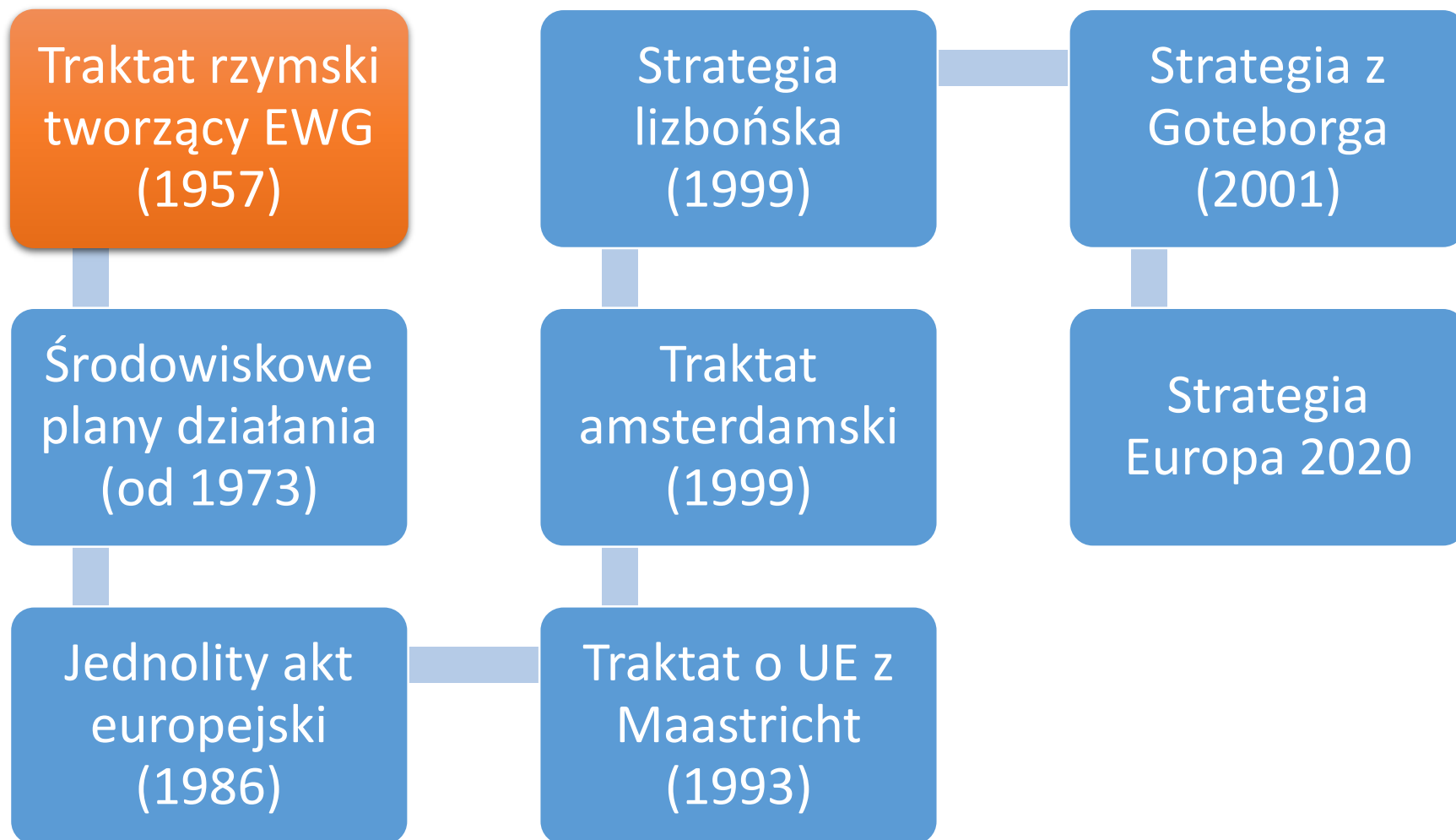
Zasady polityki ochrony środowiska

- **Zasada przezorności** zakłada, że wdrażania nowych rozwiązań, szczególnie w zakresie biotechnologii i modyfikowanych organizmów powinno być podejmowane dopiero wtedy, gdy istnieje naukowo udowodniona pewność efektów i skutków ich wdrażania (stosowania).
- **Zasada stosowania najlepszych dostępnych, uzasadnionych ekonomicznie technik i technologii** oznacza stosowanie technologii ochrony środowiska charakteryzujących się możliwie najmniejszą presją na środowisko, nie powodującą przy tym zbyt wysokich, nieuzasadnionych kosztów
- **Zasada subsydiarności** oznacza umiejscowienie kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na takim szczeblu zarządzania (wojewódzkim, powiatowym, gminnym), który zapewni skuteczne i efektywne podejmowanie decyzji.

Etapy rozwoju PE w UE

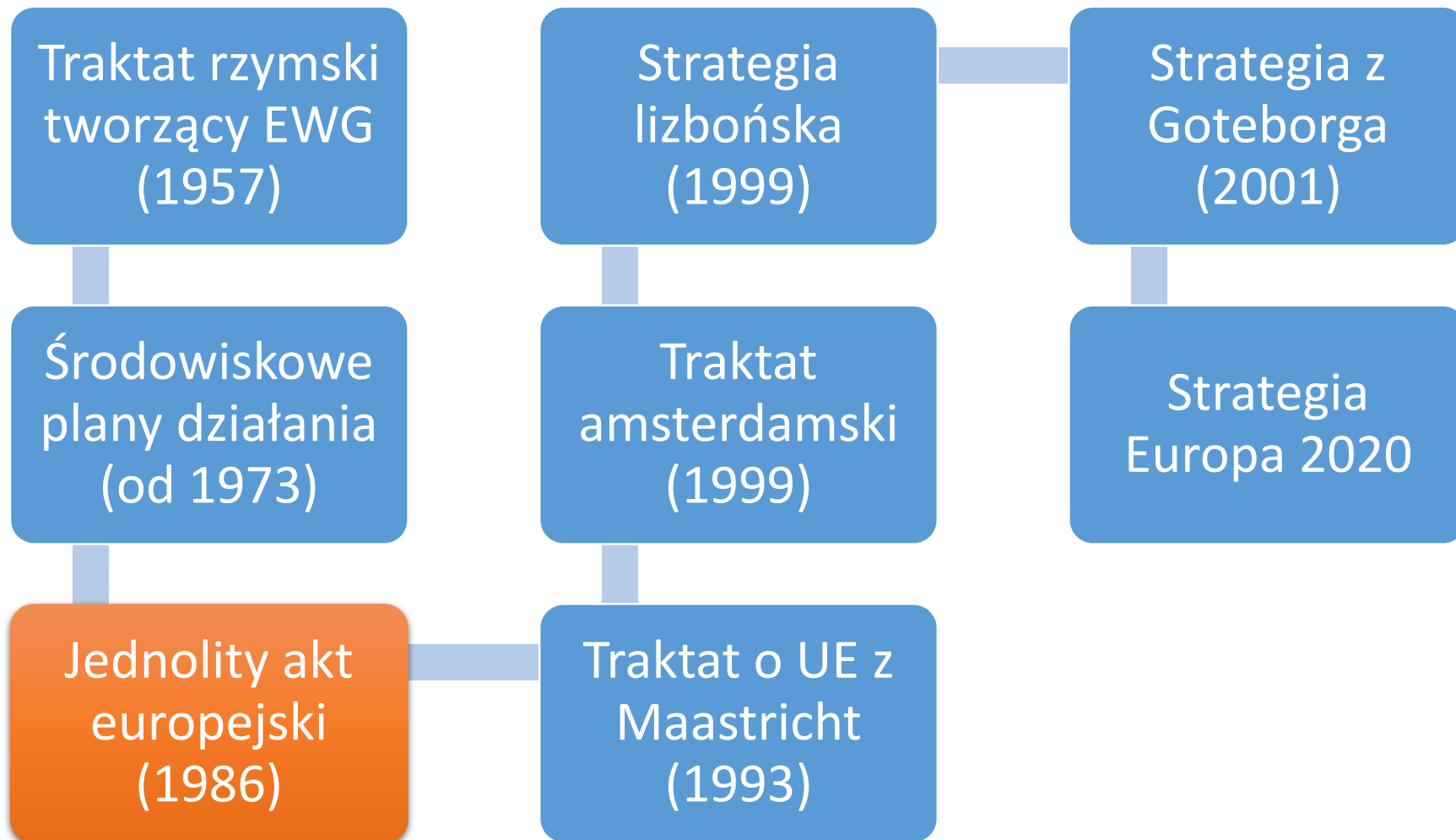
Etapy rozwoju PE w UE

Traktat rzymski tworzący EWG (1957)

- za jeden z celów wspólnoty przyjęto m. in.:
 - zachowanie i ochronę oraz poprawę jakości środowiska
 - zapewnienie oszczędnego i racjonalnego wykorzystania zasobów
- sposoby ochrony środowiska naturalnego pozostawiając rozwiązywanie tych problemów indywidualnie, zgodnie z porządkami prawnymi państw członkowskich.
- nie sprecyzowano kompetencji podmiotów odpowiedzialnych za prowadzenie działalności związanej z ochroną środowiska

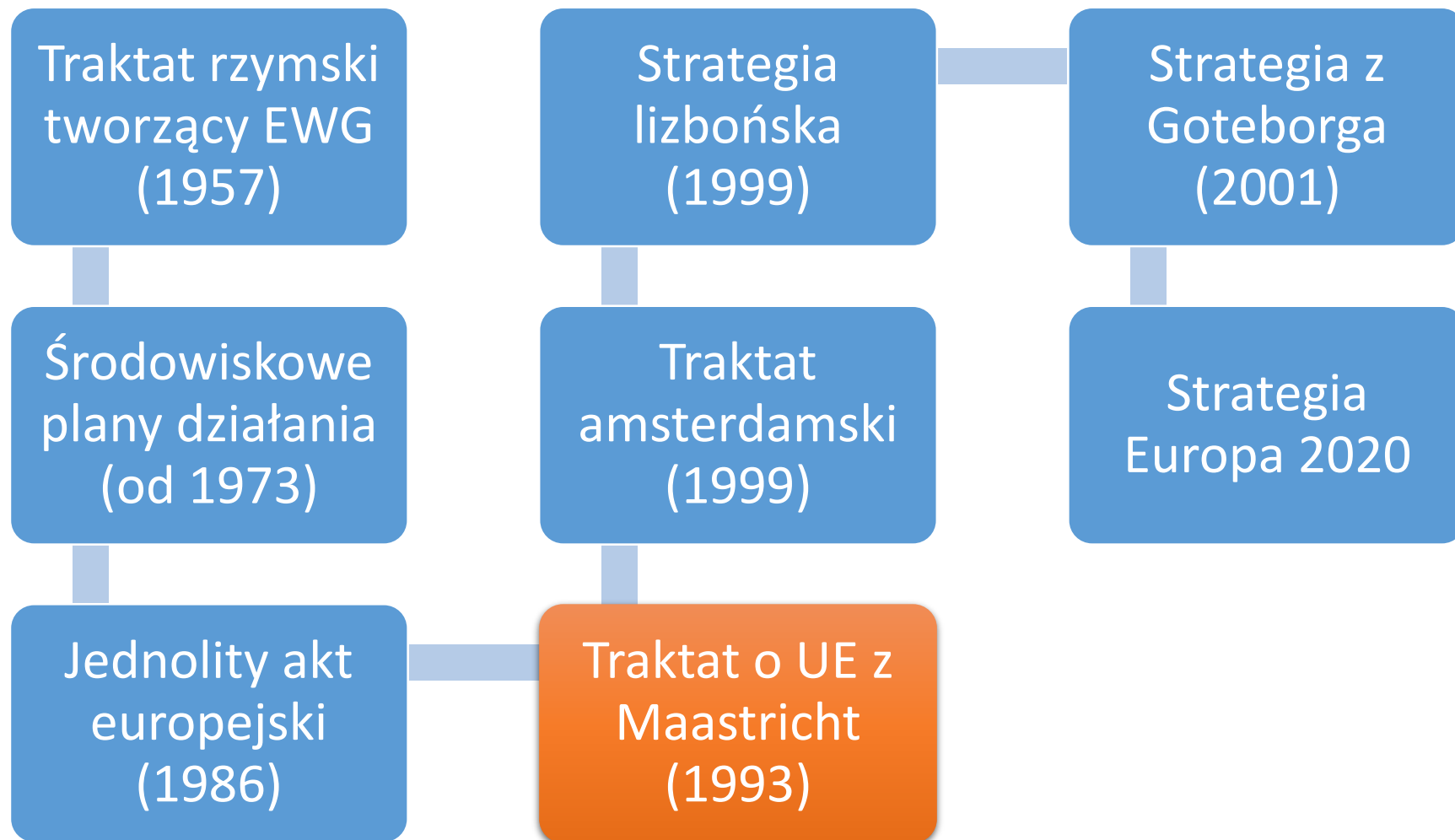
Etapy rozwoju PE w UE

Jednolity akt europejski

- Wprowadził do traktatu rzymskiego rozdział „Środowisko”,
- Wprowadzono zasadę „zanieczyszczający płaci” oraz zasadę polityki prewencywnej
- zintegrowanie polityki ekologicznej z innymi politykami sektorowymi (zwłaszcza rolną i energetyczną)
- podział kompetencji tj. Wspólnota podejmuje przedsięwzięcia ustawodawcze a ich realizacja pozostaje w gestii państw członkowskich

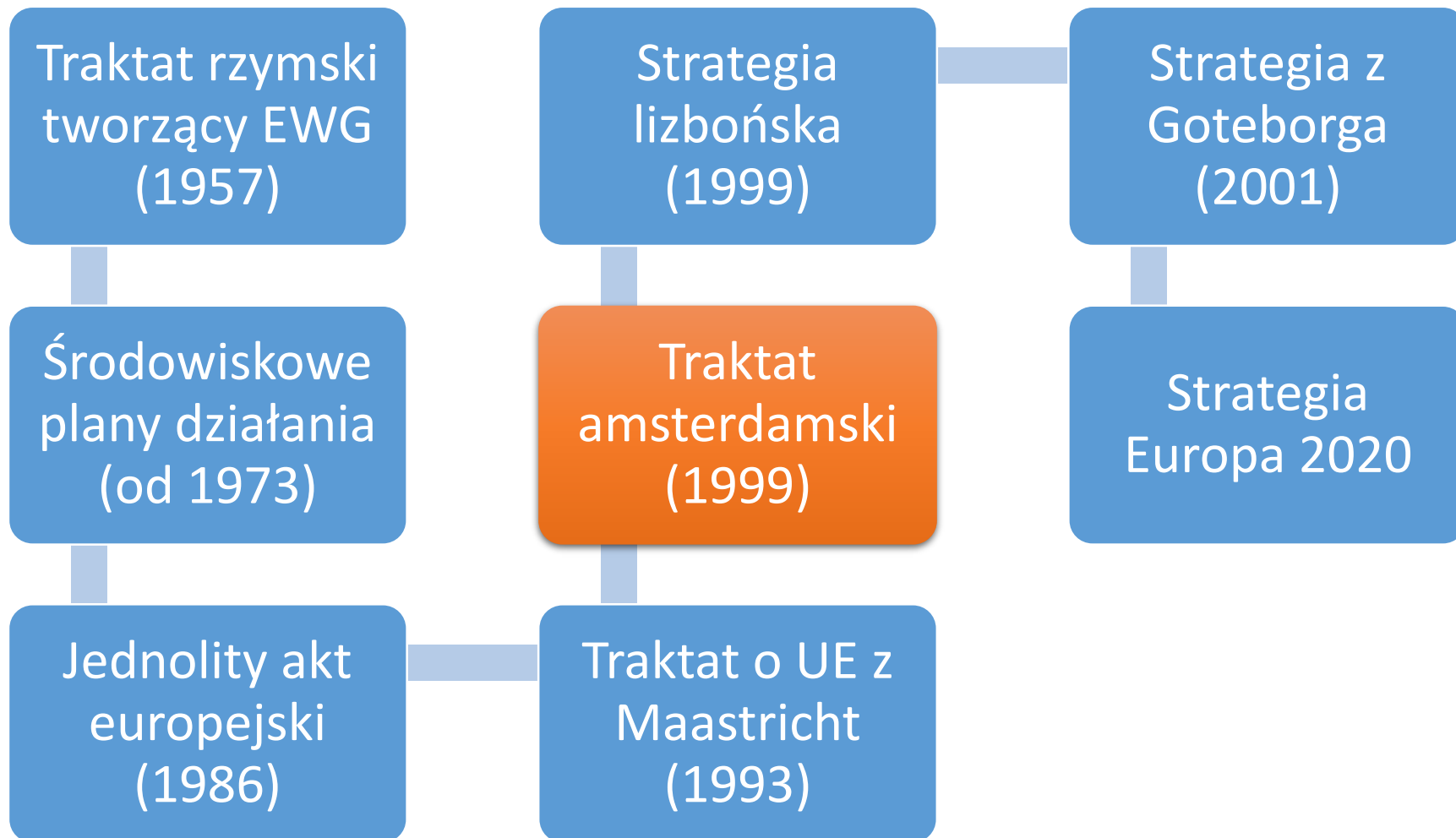
Etapy rozwoju PE w UE

Traktat o UE z Maastricht

- wprowadzenie zasady zrównoważonego rozwoju
- wprowadzenie dodatkowego celu priorytetowego -
wspieranie działań na poziomie międzynarodowym

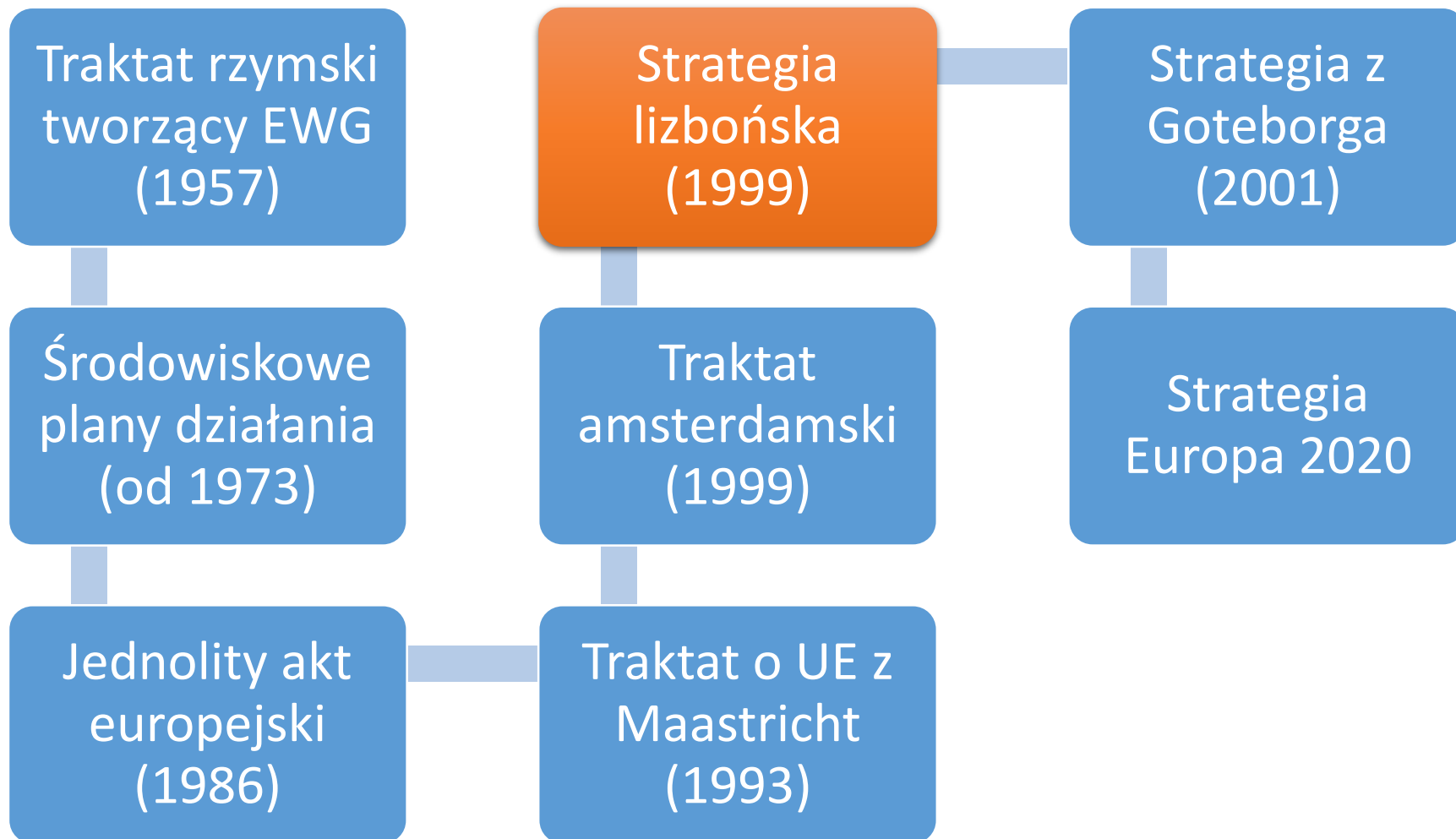
Etapy rozwoju PE w UE

Traktat amsterdamski

- Wprowadzenie zasady wysokiego poziomu ochrony środowiska

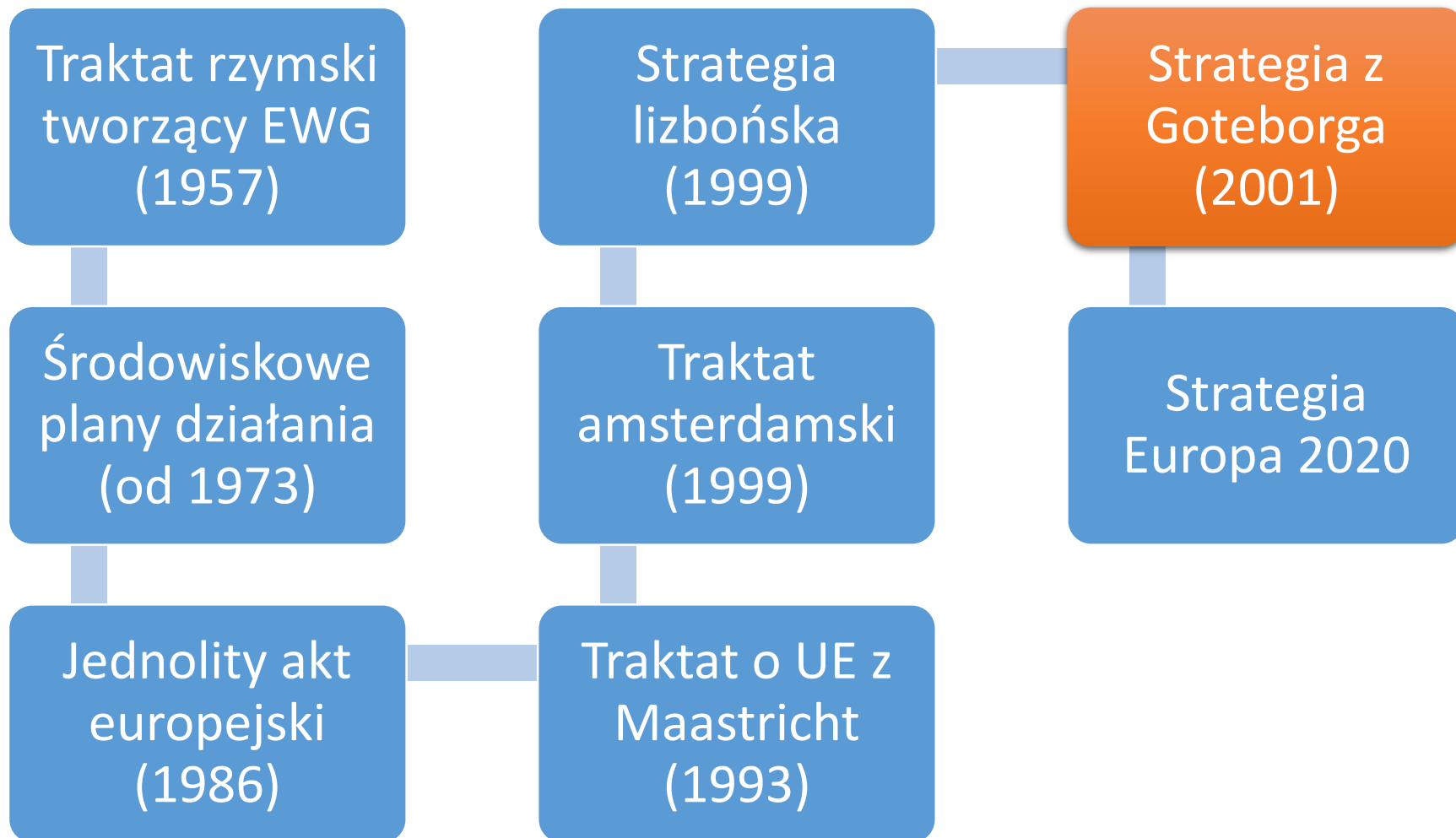
Etapy rozwoju PE w UE

Strategia lizbońska

- Strategia nie zawierała bezpośrednich zapisów środowiskowych
- z tego powodu wprowadzono dodatkowy filar ekologiczny – Strategia rozwoju zrównoważonego Unii Europejskiej

Etapy rozwoju PE w UE

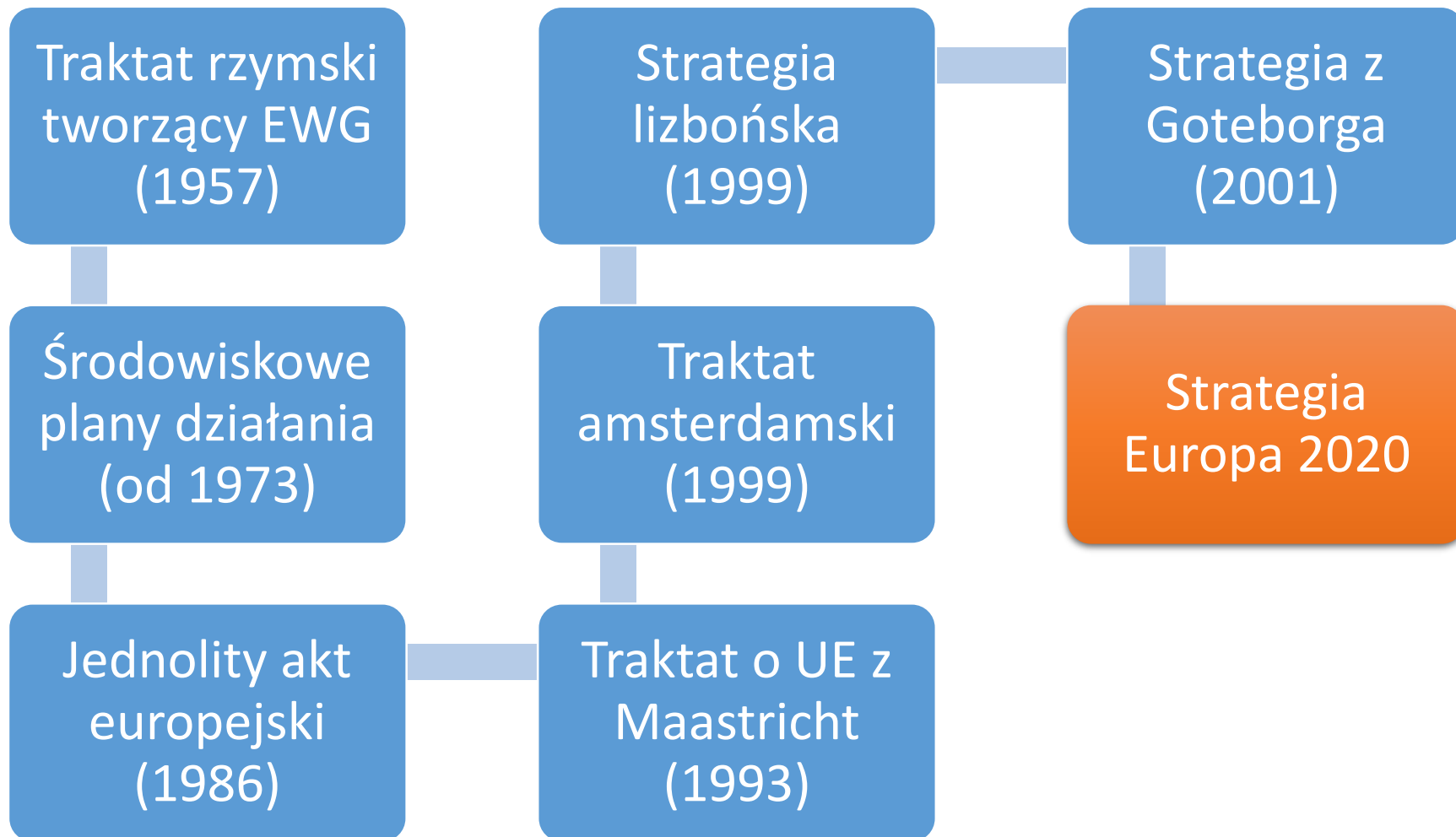
Strategia z Goeteborga

- Wpływ na kształt strategii miały Milenijne Cele Rozwoju (MDG)
 - Zlikwidowanie skrajnego ubóstwa i głodu;
 - Zapewnienie powszechnego nauczania na poziomie podstawowym;
 - Wspieranie zrównoważenia w prawach mężczyzn i kobiet oraz wzmocnienie pozycji kobiet;
 - Zmniejszenie wskaźnika umieralności dzieci;
 - **Zapewnienie stanu równowagi ekologicznej środowiska;**
 - Rozwijanie i wzmocnianie światowego partnerstwa w sprawach rozwoju

Strategia z Goeteborga

- Najważniejsze cele strategii to:
 - zmniejszenie skali zmian klimatycznych;
 - wzrost konsumpcji czystej energii;
 - walka z zanieczyszczeniami zagrażającymi zdrowiu publicznemu;
 - zrównoważony rozwój transportu;
 - poprawa gospodarki przestrzennej;
 - zachowanie bioróżnorodności.

Etapy rozwoju PE w UE

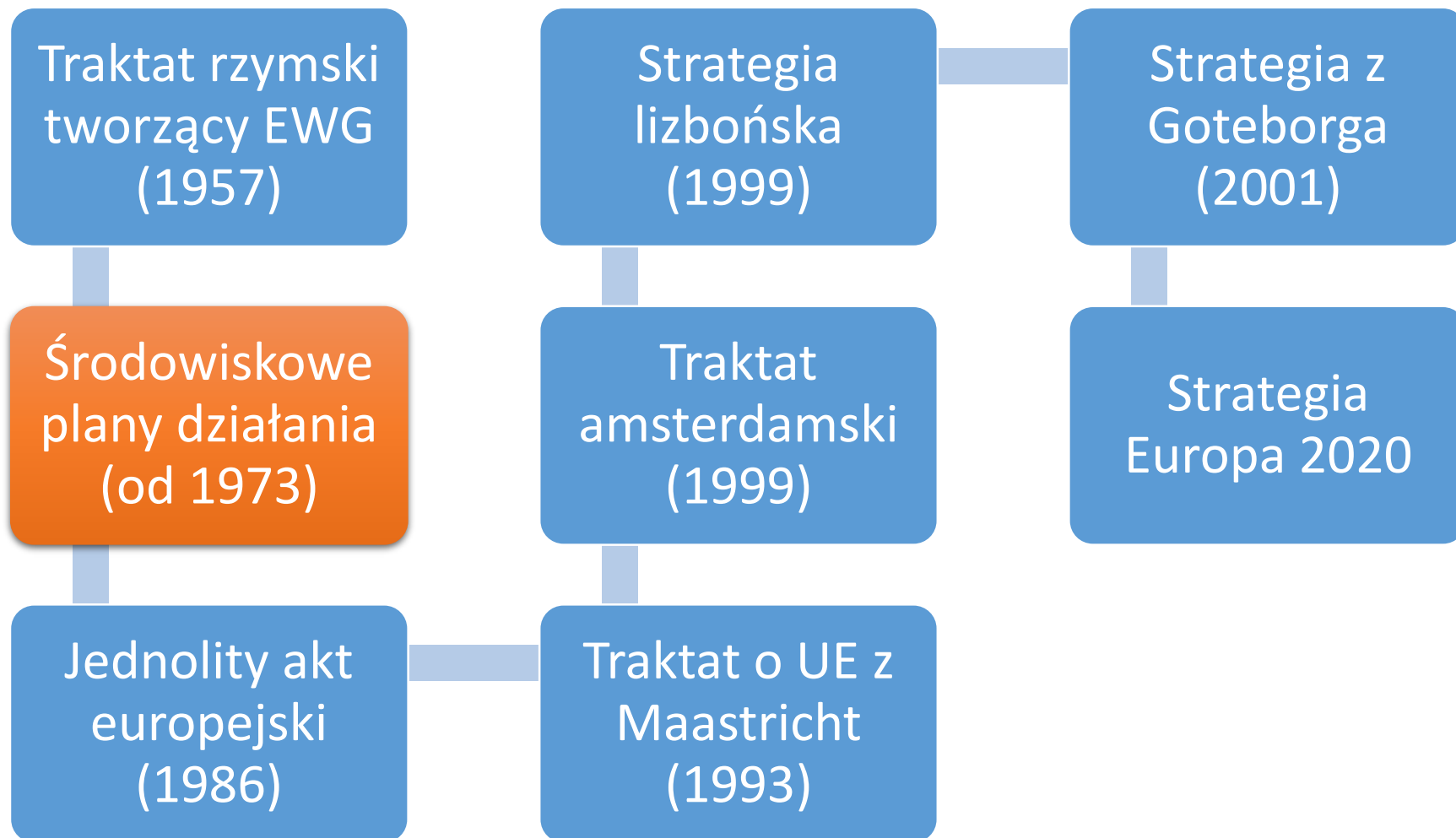
Strategia Europa 2020

- *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*
- problematyka ochrony środowiska i trwałego rozwoju nie została wydzielona z głównego dokumentu, a stanowi jego integralną część.
- jednym z trzech priorytetów jest „rozwój zrównoważony i wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej.”
- Priorytet ten realizowany ma być poprzez koncepcję gospodarki niskoemisyjnej

Strategia Europa 2020

- gospodarka niskoemisyjna - gospodarka realizująca długoterminowy rozwój przy jednoczesnej do minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze między innymi poprzez wysoką efektywność wykorzystania zasobów, minimalizację emisji zanieczyszczeń

Etapy rozwoju PE w UE

Programy działań środowiskowych

- Najważniejszy element unijnej polityki ekologicznej
- wyznaczają cele ekologiczne podejmowane przez instytucje UE i kraje członkowskie
- **I Programu Działań Środowiskowych (1973 – 1975)**
– celem była identyfikacja kluczowych zagrożeń i przyjęcie standardów środowiskowych, dotyczących oprócz środowiska naturalnego również miejsc pracy oraz przeciwdziałanie wyczerpywaniu się zasobów naturalnych.

VII Program działań środowiskowych

- **VII Programu Działań Środowiskowych (2013-2020)**
- **Opiera się o wizję:**
 - *„W 2050 r. obywatele cieszą się dobrą jakością życia z uwzględnieniem ekologicznych ograniczeń planety. Nasz dobrobyt i zdrowe środowisko wynikają z innowacyjnej, obiegowej gospodarki, w której nic się nie marnuje, zasobami naturalnymi gospodaruje się w sposób zrównoważony, a różnorodność biologiczna jest chroniona, ceniona i przywracana w sposób zwiększający odporność społeczeństwa. Niskoemisyjny wzrost już dawno oddzielono od zużycia zasobów, wyznaczając drogę dla bezpiecznego i zrównoważonego społeczeństwa globalnego.”*

VII Program działań środowiskowych

VII Program działań środowiskowych

- Cele programu:
 - ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii;
 - przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną;
 - ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem problemami i zagrożeniami dla ich zdrowia i dobrostanu;
 - maksymalizacja korzyści płynących z prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska poprzez lepsze wdrażanie tego prawodawstwa;
 - doskonalenie wiedzy i bazy dowodowej unijnej polityki w zakresie ochrony środowiska;
 - zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki w ochrony środowiska i klimatu z uwzględnieniem kosztów ekologicznych działalności społecznej;
 - lepsze uwzględnienie problematyki środowiska i większa spójność polityki;
 - wspieranie zrównoważonego charakteru miast UE;
 - zwiększenie efektywności UE w podejmowaniu międzynarodowych wyzwań związanych z ochroną środowiska i klimatu.

Polityka ekologiczna państwa

- **Polityka ekologiczna państwa** powstaje i funkcjonuje w oparciu o zapisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, a szczególności na podstawie art. 13 - 17.
- **Cel polityki ekologicznej państwa** jest określony w art. 13. Jest nim „stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska”.
- **Zakres polityki ekologicznej** wyznacza art. 14.1., w którym stwierdza się, że polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:
 - cele ekologiczne,
 - priorytety ekologiczne,
 - rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
 - środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Polityka ekologiczna państwa

- PEP przyjmuje się na 4 lata. Procedura tworzenia i aktualizacji polityki ma charakter „kroczący” - przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.
- Projekt PEP opracowuje minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii marszałków województw.
- PEP uchwała Sejm na wniosek Rady Ministrów.
- Rada Ministrów przedkłada Sejmowi co 4 lata raport z realizacji polityki ekologicznej państwa.

Historia PEP w Polsce

- W 1990 roku opracowano dokument rządowy Polityka ekologiczna państwa.
- PEP przyjęto na okres 10 lat
- W dokumencie tym jednoznacznie określono, że obowiązek ochrony środowiska stanowi element prawidłowego gospodarowania, a wszelka działalność naruszająca go jest niezgodna z prawem. Każdy przepis prawny odnoszący się do korzystania ze środowiska i jego ochrony w jednakowym stopniu dotyczy wszystkich podmiotów gospodarczych i musi być ściśle przestrzegany, bez stosowania odstępstw i wyjątków.

Historia PEP w Polsce

W okresie 2000-2003 powstały trzy dokumenty:

- *Druga polityka ekologiczna państwa na lata 2001-2010*
- *Polityka ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*
- *Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa, na lata 2002-2010*
- *Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*

PEP w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

- Działania priorytetowe:
 - zakończenie prac nad wyznaczaniem obszarów siedliskowych w ramach Natura 2000,
 - przyjęcie projektu ustawy o organizmach genetycznie modyfikowanych, zgodnie z prawem UE,
 - zamknięcie wysypisk nie spełniających wymogów UE,
 - wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień publicznych,
 - wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa,
 - wspieranie platform technologicznych i ekoinnowacyjności w ochronie środowiska,